

Utenriksdepartementet
7. juni plass 1
0251 Oslo
post@mfa.no
mfu@mfa.no

Oslo, 23. sept. 2013

Høringsuttalelse om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Vi takker for muligheten vi har fått til å komme med innspill i denne prosessen.

Rådet for psykisk helse er en paraplyorganisasjon som består av 28 medlemsorganisasjoner – de viktigste aktørene innenfor feltet psykisk helse, private organisasjoner og offentlige institusjoner.

I Norge er det mange miljøer som er opptatt av menneskerettighetsspørsmål, både nasjonalt og internasjonalt. Det dreier seg om aktører innenfor det offentlige, på myndighetssiden, innenfor utdanning og forskning, og det dreier seg om sivilsamfunnsaktører. På myndighetssiden har vi eksempelvis omfattende ombudsordninger, og innenfor forskningen har vi flere fakulteter og forskningsinstitusjoner med stor faglig kompetanse på dette feltet. Likeledes, innenfor det sivile samfunn har vi menneskerettighetsorganisasjoner som gjør seg gjeldende i offentligheten, og mange organisasjoner har egne menneskerettighetsutvalg (Jf. Psykologforeningen, Advokatforeningen og Mellomkirkelig Råd). Det er derfor en krevende oppgave å etablere en ny nasjonal institusjon (NI) som skal ha en autoritativ rolle og en overordnet funksjon på dette området.

Våre innspill i denne prosessen gjelder organisasjonsformen, med vekt på NIs uavhengighet, navn på NI, forholdet til aktører fra det sivile samfunn og eventuelt, samarbeid og samlokalisering med Senter for menneskerettigheter.

Når det gjelder organisasjonsform kunne man tenke seg en institusjon bestående av et styre som er ledet av en direktør, og med et rådgivende utvalg. (Vanlig tradisjon om at forvaltningsorgan ikke ledes av styrer kan fravikes.) Medlemmene i et slikt kollegialt utvalg kan være oppnevnt av sentrale etater og institusjoner. Med det vide ansvarsområdet institusjonen vil få, med kravene til bred sammensetning av styre og utvalg, og til uavhengighet og mangfold, bør det åpnes for at institusjonen kan ligge under Stortinget administrativt, som et uavhengig forvaltningsorgan. Dette, for å markere, og i praksis også være uavhengig av regjeringen. Argumentet om en tydelig uavhengighet i forhold til regjeringen kan tillegges ekstra vekt fordi menneskerettigheter står så sentralt i norsk utenrikspolitikk.

I forhold til det sivile samfunn og andre aktører, slik som forskningsmiljøene, bør NI kunne spille en koordinerende rolle. I dag mangler vi helt klart en slik sentral institusjon som kan legge til rette for samarbeid mellom ulike aktører. NIs koordinerende rolle vil også kunne bidra til å gi institusjonen større faglig tyngde. På den annen side må det understrekes at NGOs og andre aktører i det sivile samfunnet, i henhold til tanken om uavhengighet, og det sivile samfunn som en buffer mellom individet og makten, ikke bør være representert i styrende organer i NI, eventuelt med unntak for deltakelse i rådgivende utvalg.

Til spørsmålet om navn på institusjonen, vil et begrep som menneskerettighetskommissjonen kunne gi antydninger om at ambisjonen er å bygge opp en betydelig større, tyngre institusjon, med en mer overordnet rolle enn det er rom, eller tradisjon for i norsk sammenheng. Om man tar i bruk ombudsbegrepet, som også benyttes i flere andre land, kan dette oppfattes som en etablering av et nytt ombud, mens NIs oppgaver er tenkt å være annerledes, og i en forstand videre enn de eksisterende ombudenes. Som navn på institusjonen kunne menneskerettighetsråd være sakssvarende, både i henhold til mandat, ansvarsområde, bredde i sammensetningen av medlemmer i styre og utvalg, og uavhengighet og normative rolle. Det vil være en institusjon som utgjør et råd, og som gir råd.

Selv om det er mange aktører på menneskerettighetsfeltet, er det likevel relativt få fagmiljøer med høy faglig kompetanse. Etablering av NI, samlokalisert, eller i en form for samarbeid med SMR kan derfor være gunstig, både med henblikk på ressursbruk og kompetanse.

I denne høringsuttalelsen vil Rådet for psykisk helse peke spesielt på behovet for å ivareta rettighetene til mennesker med psykiske lidelser. En viktig funksjon for en ny nasjonal institusjon for menneskerettigheter vil være å overvåke norske myndigheters etterlevelse av egen helselovgivning og arbeid for å harmonisere denne med internasjonale konvensjoner, for eksempel FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (2006).

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen
Generalsekretær